

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. LVIII. Bononien. seù Neapolitan hæreditatis. De eadem materia invaliditatis testame[n]ti, ob præteritionem filii; Et an, & quando clausula codicillaris, quamvis expressè adjecta, dictam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

de omni modo meliori &c. cum per eas deductum censetur omne melius seu pinguius jus, vel remedium, ac etiam plurium cumulatio, per quam cessat questio.

Prout etiam ego ponderabam, quod ista Constitutio Theodosii Imperatoris, emanaverit de tempore, quo adhuc non prodierat beneficium inventarii, introductum per jus novissimum Justiniani in *leg. fin. C. de jur. delib.* Eo autem tempore attentio, aliqua fraus, vel calliditas subesse poterat, ad evadendi hereditatem potius jure obliquo, quam directo, ob diversos effectus exinde resultantes; Ideoque hodie cessare videntur hujusmodi rigores, ac subtilitates, quas mirum non est, si nimum ratio in Curia, & Rota audimus tanquam ex earum ratione cessante.

BONONIEN.

S E U

NEAPOLITANA HÆREDITATIS

P R O

MARCHIONISSA CONSTAN-

TIA BALLEONA

C U M

MARCHIONISSA SORORE.

Responsum.

De eadem materia invaliditatis testamenti, ob præteritionem filii; Et an, & quando clausula codicillaris, quamvis expressè adjecta, dictam nullitatem non salvet; Et an hæc exceptio impediatur hæredi scripto, immisionem ex remedio *l. fin. Col. de Edict. Div. Hadr.*

S U M M A R I U M.

1 *Adi Series.*2 **F** An, & quando exceptio nullitatis testamenti ratione præteritionis impediatur hæredi scripto immisionem.3 *Clausula codicillaris quid operetur in casu præteritionis.*4 *Accidentia pestis, vel belli minuunt de pretio.*5 *Sufficiens esse dubium, an clausula codicillaris intrent, vel nō.*

DISC. LVIII.

1 **C**UM Murconi Marchio Balleonus, vendisset Constantiæ filiz, ejusque viro, dictum Oppidum Murconi, ac etiam feudum Cossiani; In testamento, quod moriens condidit, alteram filiam natu minorem instituit, dictam verò Constantiam præterit; In codicillis autē, dictæ præteritionis causam assignando, dixit, idē solum alteram filiam instituisse, ut ita æqualitatem inter eas induceret, stante quod feuda prædicta ei vendiderat pro longē minis justo pretio, in compensationem ejus quod à reliqua ejus hereditate assequi deberet, factoque casu mortis testatoris; Cum dicta hæres instituta, in M. C. Vicariæ, vel in Sac. Consilio, peteret, tanquam hæres ex testamento, claro, & non abolito, immitti in possessionem bonorum hereditariorum *Card. de Luca P. l. de Test.*

ex remedio *l. fin. Cod. de edict. Div. Hadr.* dictæque immisioni se opponeret filia primogenita præterita, quæ prætendebat locum non esse testatæ successioni, ob evidentem testamenti nullitatem à dicta præteritione resultantem; E' conversò autem altera replicaret, quod hæc esset exceptio altioris indaginis, non apta retardare dictum summarium remedium possessorium; Hinc ex parte dictæ majoris filiz præteritæ de meo sensu requisitus.

Respondi, quod licet exceptio præteritionis, tanquam altioris indaginis, ac respiciens petitorium, retardare non soleat hoc interdictum possessorium; Attamen id procedit, ubi exceptio non sit incontinenti probata ex lectura ejusdem testamenti, sed exigat ad ejus justificationem probationes extrinsecas, puta quia, oporteat probare filiationem legitimam, & obligantem ad institutionem, quæ ponatur in controversia; Secus autem, ubi illa sit certa, & in continenti probata ex eodem testamento, cujus vigore, testamentarius petat immisionem, seu aliàs ea sit incontrovertibilis, quoniam tunc, tanquam exceptio in continenti probata, impedit; Ut ita distinguendo, ceteris relatis, habetur per *Mencob. de arbitrar. casu 12. n. 2. & 3. & melius in tract. de adipiscen. remed. 4. num. 729. & sequen. Argel. de acquir. poss. q. 3. artic. 16. num. 877. cum sequen. Capic. Latr. consulti. 86. num. 13. cum sequen. Roia dec. 5. 16. numer. 7. & seqq. par. 1. rec. dec. 405. num. 13. par. 9. dec. 46. num. 9. & seqq. post Merlin. de legitima, & sapius.*

Hic autem, erat casus, quoniam in eodem testamento, atque in codicillis, testator factus fuerat quod dicta Constantia esset ejus filia legitima, & naturalis, ideoque filiatio erat indubitata, & consequenter in continenti probata nullitas, ratione præteritionis resultantis ex sola lectura ejusdem testamenti, adeo ut dici posset, exceptio resultans ex ventre ejusdem scripturæ, ex qua oritur actio, in quibuscumque executivis, & privilegiatis admittebatur.

Et quamvis Scribentes pro testamentaria, replicarent de clausula codicillari; Attamen, ultra 3 motivata in proposito dictæ clausule apud *Capic. Latr. dicta consulti. 86. num. 21. & 22.* ubi habetur, quod quando etiam admittatur, ut dicta clausula, verè, vel præsumptivè adjecta dicatur de voluntate testatoris, adeo ut suam operationem faciat, adhuc tamen illa non salvat testamentum à nullitate, neque facit, ut in eo scriptus dici possit hæres directus, sed solum resolvendo testamentum in codicillos, operatur, ut venientes ab intestato, censentur per fideicommissum gravati restituere hereditatem ei, qui scriptus est, & qui capere debet fideicommissum à manu hæredis, ut in specie *Rot. dicta dec. 526. num. 3. par. 1. rec. cum aliis per Capic. Latr. dicta consulti. 86. num. 20.*

Dicebam quod tunc clausula codicillaris prædictam operationem facit, quando præteritio facta sit scienter, ac animo prætereundi expresso, vel saltim subintellecto; Secus autem ubi ignoranter, vel erroneè, dum ignorantia, & error, in proposito æquiparantur, quoniam utroque casu, eadem est ratio deficientis voluntatis, ut in terminis institutionis factæ in bonis, quæ testator credebat esse sua, detectaque sint aliena, ceteris allegatis, *Rot. de vis. 405. num. 42. & sequen. par. 9. rec. in Romana fideicommissi de Agazariis 12. Decembris 1644. & 19. Junii 1647. coram Pentingerio & in aliis.* Testator enim protestatus est ideo huic filiz nihil relin-

De LUCA
de
Constantientis
et ut
CIV
9

relinquere, sed totum alteri, assignata ratione, quod cum diminutione pretii feudorum, ei dedisset totum id, quod alias ex reliqua hereditate spectare potuisset, ita servando æqualitatem, nil relinquebat.

Istud autem præsuppositum detegebatur erroneum, quoniam, licet feuda prædicta vendita essent pro longè minori pretio, quam prius valerent, atque ab ipso empta essent; Nihilominus ex accidentibus motuum popularium, ac pestis, pretium erat notabiliter diminutum, ut est regularis natura huiusmodi accidentium ex deductis per *Gratian. dist. 45. num. 12. cum sequen. & Rota decis. 65. & dec. 78. par. 2. divers. decis. 222. num. 5. par. 11. rec. & sequens*, ideoque constabat de voluntate servandi æqualitatem, atque actus corruerat ex deficiente voluntate.

Scribentes in contrarium, multa deducebant penè ad verbum transcripta ex *Cyriac. controvers. 262. præsertim ex num. 40.* ubi in similibus terminis cujusdam crediti minus veri, stante clausula conciliari; vel altera *omni modo meliori*, curatur testamentum substinere; Verum (ultra quod contrarium in supra allegatis decisionibus firmavit Rota, ejus auctoritati potius deferendum videtur); Cessabat dictæ auctoritatis applicatio ex longè diversis facti circumstantiis.

Et nihilominus dicebam sufficere, ut ex his dubium redderetur, an dicta clausula codicillaris intraret, nec nò, ut pro filio præterito immittendo ab intestato respondendum esset, dum exceptio erat clara, & incontinenti probata, turbiditas verò consistebat in replicatione, ut punctualiter *Rot. dist. decis. 526. num. 12. par. 1. rec.* Cum enim feuda prædicta vendita essent per patrem dictæ filię, ejusque viro, jure simplicis contractus emptionis, & venditionis, ac si inter extraneos, Hinc præsumptio erat pro justitia pretii, ac propterea, duo ex parte testamentarii justificanda erant; Primò scilicet dicti pretii diminutio; Et secundo, quod ea non provenerit ex ea illa circumventione, quæ intra dimidiam justa pretii licita est inter contrahentes, juxta terminos textus in *l. 2. Cod. de rescind. vend. & cap. 3. extra eod.* sed provenerit jure donationis, seu præventivæ solutionis dictæ portionis, hæreditaria, ut per testatorem, juxta alicujus Consultoris cautelam, in codicillis narratum fuit, atque puto, quod ad hujusmodi justificationem difficultas restricta esset; Incertum autem est quid in causa sequutum sit.

SENESEN. TESTAMENTI

P R O

A M E R I G H I S,

C U M

C O N G R E G A T I O N E, S U F F R A G I I

Responsum pro veritate.

De eadem materia nullitatis testamenti ratione præteritionis, quid operetur clausula codicillaris, vel Statutum loci seu favor causæ piæ; Et an resoluta institutione hæredis in fideicommissum, ac jure obli-

quo competat trebellianica ultra legitimam.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 De clausula *omni modo meliori speciali* salvante testamentum à nullitate ratione præteritionis.
- 3 Secus ubi est *generica*.
- 4 De Statutis *Senens.* & *Lucano* in hac materia.
- 5 Quod hæc Statuta valeant.
- 6 Quod nil referat testamentum valere jure directo vel obliquo.
- 7 Quando liberi detrahant duas quartas.
- 8 Et in specie fideicommissi impliciti ob clausulam *codicillarem*.
- 9 De quaestione circa operationem clausule *codicillaris cum distinctione inter liberos*, & *extraneos*.
- 10 Quando intrret dicta quaestio, & ad quem effectum.

D I S C. L I X.

CÆSARE Instituentem hæredem universalem piam Congregationem suffragii cum substitutione Fabritii clerici, casu quo congregatio nollet acceptare hæreditatem, cum eisdem oneribus illi injunctis, relictis nepotibus ex filia præmorta cum clausula *omni modo meliori* scilicet decem, & alteri filię quodam usufructu, per dictos nepotes adversus Fabritium substitutum aduentem ob repudiationem primò instituti, præterentes nullitatem testamenti ob eorum præteritionem, pro veritate consultus. Respondi quod magnam sentiebam difficultatem contra ipsorum requiruntium præteritionem in eo, quod legitimam, vel supplementum excederet, in reliquo scilicet bestie, vel in trebellianica, quam alii desuper in partibus consulti præterebant ut saltem eis debita esset, idque ex pluribus fundamentis.

Primò propter clausulam *omni modo meliori* præcisè, ac specialiter adjectam in ipsam dispositionem factam ad favorem nepotum, ac filię respective, cum tunc censeatur ita adjectus honorabilis titulus Institutionis, ex iis, quæ cæteris relatis, habentur apud *Uald. decis. 183. repetita decis. 555. par. 1. rec. in princ. Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 2. q. 3. num. 4. & 5. Mart. clausul. 88. par. 1. num. 5. & par. 3. claus. 56. num. 18. Barbof. claus. 95. bene Rot. in Romana hereditatis 3. Martii 1600. coram Iusto*, & admittitur supra discursu præcedenti, ubi difficultas circa istam clausulam residet, quando illa non sit adjecta in specie in ipsa dispositione facta favore ejus, qui honorandus est, sed est generica, & adjecta in principio vel fine inter clausulas generales, ut potè ad alios effectus referibilis, aliamque operationem rectè faciens.

Secundo ob Statutum Senarum, per quod disponitur, ut quæcumque dispositio facta per parentem ad favorem liberorum, implicitum habeat titulum institutionis; Ut de consimili Statuto in Civitate Lucana *Io. de Imol. conf. 114. relatus per Thusc. lit. S. concl. 588. n. 34.* Neque subesse videtur ratio dubitandi de hujusmodi Statutis, ubi fiant ab hujusmodi Civitatibus leges condendi facultatem habentibus, dum necessitas adhibendi dictum titulum honorabilem institutionis provenit à mera subtilitate juris novissimi, cum jus antiquum vel novum ad id non arctaret, & de consimili Statuto *disc. sequen.*

Tertiò